

Jadranka Garmaz i Hans Mendl

KROZ VATRU I VODU

Kateheza i religiozni odgoj adolescenata
i mladih u suvremenom svijetu

Biblioteka
Crkva u svijetu 2

Jadranka Garmaz i Hans Mendl: Kroz vatru i vodu
Kateheza i religiozni odgoj adolescenata i mladih u suvremenom svijetu

Izdavač: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu
Zrinsko-Frankopanska 19, Split

Recenzenti:
prof. dr. sc. Blaženka Valentina Mandarić
izv. prof. dr. sc. Nikola Vranješ

Lektura i korektura: Ivana Vrtič

ISBN 978-953-7187-23-1 (KBF)
ISBN 978-953-8429-22-4 (Crkva u svijetu)

Cip zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice u Splitu pod
brojem 190722014

Grafičko oblikovanje: Paola Jukić
Naklada 200 primjeraka
Tisak: Dalmacijapapir, Split

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja
Republike Hrvatske.

Split, travanj 2023.

Jadranka Garmaz i Hans Mendl

Kroz vatru i vodu

Kateheza i religiozni odgoj adolescenata
i mladih u suvremenom svijetu

Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu
Split, 2023.

PREDGOVOR

Dijalog i susret s drugim potrebni su, rekao je filozof Martin Buber, kako bi se čovjek mogao izreći drugome i na taj načini upoznati samoga sebe. Dijalog podrazumijeva aktivno slušanje, razumijevanje, empatiju, shvaćanje i usmjerenost na drugoga. Ta dinamika komunikacije i odnosa s drugim koja uključuje naklonost, priznanje i empatiju dio je svakog vjeronauka i kateheze, posebice vjeronauka i kateheze adolescenata i mladih. Nitko ne dolazi do vjere usamljenim proučavanjem *Biblije* i *Katekizma*. Učenje vjerovanja uvijek se događalo kroz zajednički život i razgovor s drugim ljudima koji vjeruju: roditeljima, vršnjacima, učiteljima, vjeroučiteljima. Štoviše, kršćanstvo nije nastalo kao teološka teorija, nego kao narativna zajednica onih koje je Kristov događaj duboko dotaknuo i koji su ga interpretirali na svoj način. Upravo su različitosti odlučujuće u pokretanju kreativnog procesa učenja vjere. One su autorima ove knjige bile inspiracija za zajedničko pisanje. Razlike u društvenom, kulturnom i povijesnom nasljeđu uvjetovale su i različite načine učenja i poučavanja vjere. Istraživanje tih uvjeta i konceptata autorima je pomoglo da samokritično pogledaju svoje koncepte učenja i poučavanja vjere, kako u školskom vjeronauku tako i u župnoj katehezi. Sagledavajući i vrednujući uvjete rasta u vjeri, autori su naučili vrednovati i cijeniti različitosti u konceptima poučavanja vjere. Rezultat tog procesa međusobnog upoznavanja i dijaloga jest i ova zajednička knjižica.

Autori ove knjige profesori su religijske pedagogije, vjeronaučne didaktike i katehetike: Jadranaka Garmaz na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, a Hans Mendl na Odjelu za teologiju Sveučilišta u Passauu. Dugogodišnja suradnja započela je preko programa Erasmus, a nastavila se preko gostujućih predavanja te zajedničkih radova i projekata iz područja religijske pedagogije, katehetike i vjeronaučne didaktike. Prije nekoliko godina

autori su zajedno počeli istraživati pitanje izazova vjerskog odgoja adolescenata i mladih. Razlog tome je što su oboje u svojoj mladosti, za vrijeme studija i nakon njega (Jadranka u Zagrebu, a Hans u Augsburgu), bili aktivni članovi međunarodne zajednice papinskog prava pod nazivom Zajednica kršćanskog života (ZKŽ). To iskustvo vlastite dobrobiti bavljenja ignacijevskom duhovnošću – iskustvo pripadanja zajednici vjernika, maloj ZKŽ skupini, iskustvo vođenja skupina, iskustvo dugogodišnjeg sudjelovanja i vođenja ignacijevskih duhovnih vježbi – rezultiralo je zajedničkom temom i bilo je podloga za ovu knjigu.

Oboje je autora u svojem kulturnom, društvenom i crkvenom kontekstu i danas aktivno oko katehetskih projekata, osobito onih za mlade. Taj žar za traženjem odgovora na suvremene izazove formiranja kršćanskog identiteta, s naglaskom na vrijeme adolescencije i mladosti, ujediniio je dvoje autora da svaki iz svoje perspektive sagledaju situaciju u kojoj se nalaze i istraže mogućnosti za evangelizaciju, odgoj vjere i formiranje kršćanskog identiteta u adolescenciji i mladosti.

U prvom poglavlju riječ je o formiranju religioznog identiteta adolescenata i mladih, o obilježjima religioznosti i utjecaju religioznosti na formiranje identiteta. Iako temeljne spoznaje o razvoju identiteta i religioznosti isto vrijede u Hrvatskoj kao i u Njemačkoj, ipak je u idućim poglavljima veći fokus na uvjetima i oblicima kateheze adolescenata i mladih u Hrvatskoj, ali se pritom ne zaboravlja na utjecaj razvoja vjeronauka i kateheze u Njemačkoj na koncepte učenja i poučavanja vjere u Hrvatskoj. Ljudi današnjice moraju samostalno i odgovorno oblikovati lice vjere, pružiti razloge za vjeru, pokazati ljudima Krista. Posebice su na to pozvani mladi, koji traže usmjerenja i putokaze do zrele vjere.

U drugom poglavlju raspravlja se o katehezi mladih, o vrstama kateheze adolescenata i mladih, o kristološkom, biografskom i sakramentološkom naglasku kateheze te o novom *Direktoriju za katehezu*.

U trećem poglavlju obrađuje se molitveno-duhovni život adolescenata i mladih, njihove sklonosti, mogućnosti i senzibilnost za molitveno-duhovni život te specifičnost duhovnog života u mladosti.

U četvrtom poglavlju istražuje se pitanje odgojnih izazova vjeronauka u školi, kako u Hrvatskoj tako i u Njemačkoj, osobito u Bavarskoj. Predstavljaju se neke specifičnosti konstruktivističke religijske pedagogije i otvaraju se neka pitanja o vjeronauku u školi. Iako razlike u društvu postoje, mladi u Njemačkoj postavljaju gotovo ista pitanja kao i mladi u Hrvatskoj. U to se je uvjerio i autor iz Njemačke kada je boravio na vjeronaučnoj nastavi u Hrvatskoj: iako su puno intenzivnije povezani s Crkvom nego njihovi vršnjaci u Njemačkoj, mladi u Hrvatskoj pitaju se na isti način o vjeri i izražavaju svoje sumnje o vjeri, traže odgovore na pitanja i usmjerenja za život.

U petom poglavlju predlažu se smjernice za odgojne izazove adolescenata i mladih u području odgoja vjere i formiranja vjerskog identiteta. Kako je već na početku rečeno, stav katehete, njegov angažman i otvorenost moraju biti prožeti sposobnošću za dijalog. Odgoj u vjeri danas može uspjeti jedino u obliku komunikacije vjere. To je interaktivan, komunikativan i osobni proces. Za uspjeh te komunikacije odlučujuća je autentičnost onoga koji se zauzima za vjeru, svjedoka vjere, katehete, vjeroučitelja, vjernika. Od njih se traži da argumentima obrazlože vjeru, jasno žive vjeru u odnosu prema sebi, drugima i prema Bogu jer je pastoral mladih zapravo pastoral odnosa.

U šestom poglavlju predstavljaju se izabrani projekti, udruge i aktivnosti, bilo istraživačkog karaktera bilo duhovno-rekreativnog, koje su i sami autori inicirali, a koji su se pokazali korisnima u formiranju ispravne ljestvice vrednota adolescenata i mladih, u osmišljavanju kvalitetnog provođenja vremena, u poticanju volontiranja te koji su općenito pozitivno utjecali na društvo. Predstavlja se projekt „Lokalni junaci”, zatim udruge SKAC *Palma* i SKAC_ST

te projekt „Duhovni hod gradom” kao projekt vježbanja religiozne senzibilnosti uz pomoć svih pet osjetila prilikom uobičajenih dnevnih ruta. Upravo se na tim projektima može uočiti kako je poticajno učiti od projekata koje drugi vode, ali koje se mora staviti u kontekst, prilagoditi svojem okružju.

Ova knjiga želi ponuditi odgovore na neka pitanja koja se tiču odgoja vjere i formiranja vjerskog identiteta adolescenata i mladih, ali i otvoriti nova pitanja te potaknuti na traganje za odgovorima na njih. Stoga je ona više putokaz nego kompendij, više dio slike nego gotova slika. U njoj autori žele zajedno promišljati o novim odgojnim izazovima i o odgovorima na njih, o putu prema zreloj vjeri po mjeri današnjega mladog čovjeka u konkretnim društvenim, kulturnim, ali i digitalnim uvjetima.

U svijetu koji se ubrzano mijenja, i u kojem nestaje sve ono što je starijoj generaciji davalo sigurnost i spokoj, mladi su pozvani stajati kao budnica društva, kao nova nada, kao oni koji garantiraju proljeće čovječanstva, koji nose vjeru u srcu i dobrotu u očima. Ova knjiga želi potaknuti one koji rade s adolescentima i mladima da se hrabro upuste u traganje za odgovorima na pitanje: kako pratiti mlade na putu prema zreloj vjeri?

Nadamo se da će plodovi našeg traganja za odgovorom na to pitanje biti od pomoći onima koji odgajaju, onima koji s adolescentima i mladima kroz vatru i vodu trebaju proći.

Jadranka i Hans